

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

6218

1. Obiekt

PLEBANIA, OB. DOM MIESZKALNY

6291/6 w zesp. kościoła par. pw. św. Mateusza

2. Czas powstania

około 1831 r.

3. Miejscowość

JAMINY

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres Jaminy 16, 16-310 Sztabin
nr geod. 67
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

Województwo podlaskie

Powiat augustowski

Gmina Sztabin

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna do 01.01.1999r.

Województwo suwalskie

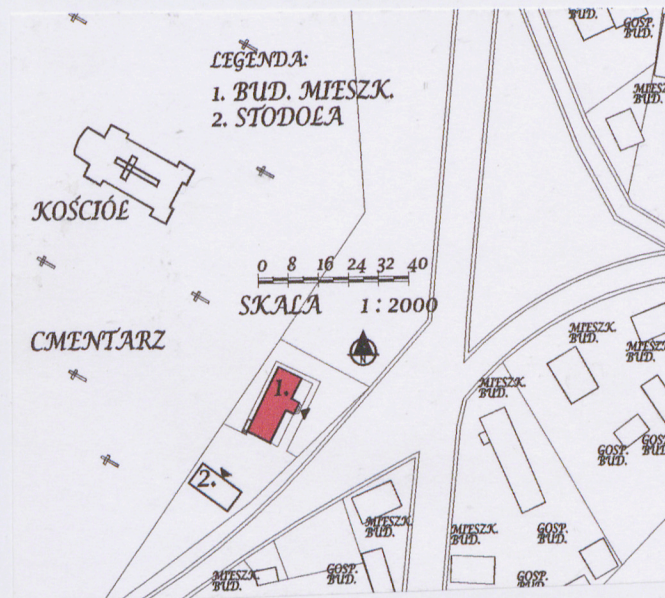
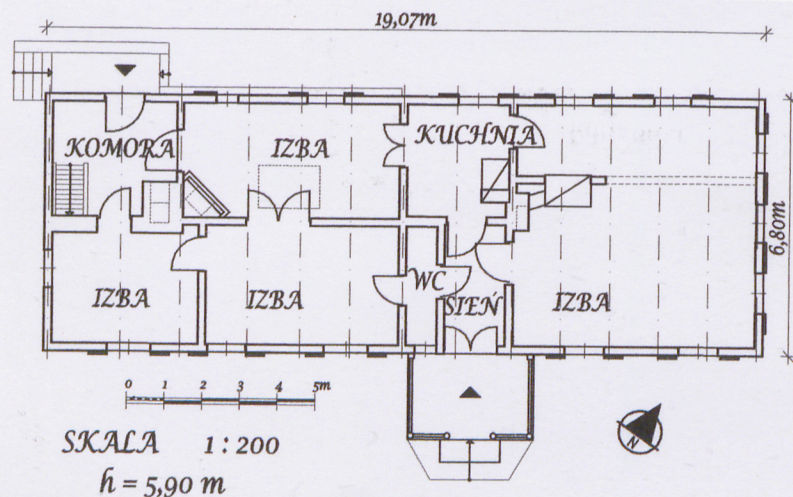
Gmina Sztabin

8. Właściciel i jego adres
własność prywatna

9. Użytkownik i jego adres
własność prywatna

10. Rejestr zabytków

nr data A-148 z 6.01.2006r.

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

W 1755r. Teodora z Sołtanów Sapieżyna, wybudowała na górze w Jaminach, drewniany kościół pod wezwaniem św. Mateusza, kryty gontami, nie posiadający uposażenia w ziemi. Świątynia ta spłonęła w 1789r. Rok później parafianie zbudowali tymczasową, bardzo ubogą kaplicę. Parafia została uposażona przez króla Stanisława Augusta dokumentem 1793r. W 1849r. został przeniesiony z Augustowa, kościół pobudowany tam w 1788r., który przetrwał do dnia dzisiejszego. Praktycznie od początku funkcjonowania parafii przy kościele funkcjonowały zabudowania plebańskie mieszkalne i gospodarcze. Pierwsza wzmiankowana w źródłach plebania została przebudowana z innych drewnianych budynków. Była kryta słomą i składała się z dwóch pomieszczeń. W 1831r. parafianie pobudowali nową, na kamiennym podmurowaniu. Jej wnętrze składało się z 4 pokoi i kuchni. W trzech pokojach sufit i podłoga były ułożone z desek. Trzecią plebanie pobudowano w 1874r., zaś starą przekazano na potrzeby szkoły parafialnej. Funkcję edukacyjną pełniła ona do 1955r., kiedy pobudowano w Jaminach nowy budynek szkolny. Obecnie pełni funkcje mieszkalne.

Działka, na której została posadowiona plebania początkowo należała do parafii następnie zaś jej prawnym właścicielem stał się Jan Falkowski (1828-1916) proboszcz jamieński w latach 1866-1873, który był postacią nietuzinkową, zasłużoną w walce o polskość. Jeszcze przed objęciem placówki w Jaminach, jako wikariusz parafii Suwałki okazał się *bardzo szkodliwym dla publicznego spokoju dlatego p. o. Namiestnika Królestwa Polskiego w 1861r. powiadomił władze Komitetu Rządzącego Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, że polecił wysłać go do Rosji. Po powrocie z Rosji ksiądz Jan Falkowski był duszpasterzem w parafii Jaminy od 1866 do 1873 roku. Przed wysłaniem do Rosji, ksiądz ten więziony był od 24 czerwca 1861r. w fortecy w Dyneburgu. Następne informacje pochodzą z 1892r. W tym roku ksiądz Jan Falkowski (w spisie diecezjalnym duchowieństwa diecezji sejneńskiej za 1892 rok figuruje jako nie mający, żadnego stanowiska) zapłacił 25 rubli kary za to, że będąc we wsi Prostyń, bez pozwolenia rządowego spowiadał w tamtejszym kościele mieszkańca z Sylwanowców.*

Na początku XX wieku część nieruchomości nabył Iwan Stanisław Joko, który uznał później, że wszedł w posiadanie całości majątku. W wyniku procesu sądowego nieruchomości dostała się Józefie Szparkowskiej z domu Falkowskiej. Józefa miała dwóch synów Eugeniusza (bezdzienny) i [REDAKTOWANE] po nim to nieruchomości odziedziczył syn [REDAKTOWANE] obecny właściciel.

Plebania była schronieniem mieszkańców Jamin podczas I wojny światowej. W czasie II wojny była w niej siedziba gestapo, po wojnie milicji. Do lat 90. tych XX w. mieszkali w niej repatrianci.

Obiekt o wartościach historycznych i artystycznych.

13. Opis (Sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: plebania usytuowana w centralnej części wsi, po pld.-wsch. stronie drogi biegnącej przez wieś, w pobliżu kościoła i cmentarza parafialnego. Siedlisko: plebania i stodoła położone na trójkątnej działce, której granice wyznacza kamienny mur cmentarny od strony pld.-zach. oraz polna droga. Ogrodzona płotem sztachetowym z bramą wjazdową.

Materiał, konstrukcja, technika: drewniana, tynkowana, ustawiona na kamiennym fundamencie pokrytym zaprawą wapienno-cementową, wysuniętym nieco przed lico ścian. Podwalina z belek ułożonych bezpośrednio na fundamencie. Ściany konstrukcji wieńcowej, otynkowane. Narożniki odeskowane, otynkowane. Wieżba dachowa krokwiowo-jętkowo-płatwiowa. Dach pokryty blachą. W kalenicy dwa kominy murowane z cegły. Strop drewniany, belkowy, nagi. Piece kaflowe – trzony kuchenne i piece ogrzewcze ściankowe. Podłogi z desek ułożonych na styk. Ściany wewnętrzne drewniane, tynkowane na drankach. Stolarka drewniana, malowana olejno. Okna ościeżnicowe, dwuskrzydłowe, dubeltowe, sześciokwaterowe, zaopatrzone w dwuskrzydłowe, płycinowe okiennice. Drzwi zewnętrzne: dwuskrzydłowe; klepkowe, w elewacji tylnej jednoskrzydłowe, klepkowe. Drzwi wewnętrzne ościeżnicowe, jedno- i dwuskrzydłowe, płycinowe i deskowe, w pomieszczeniu gospodarczym spagowe. Drewniane elementy ozdobne: wiatrownice, nad i podokienniki, okiennice. Drzwi z sieni do kuchni ze słomianym warkoczem uszczelniającym, na nich wypalony napis cyrylicą *Табачная Лава*.

Rzut: prostokątny, z gankiem na rzucie prostokąta od strony pñ. -wsch., Układ wnętrza dwutraktowy, amfiladowy układ pomieszczeń. W trakcie pld.- wsch. mieszczą się: na osi wejściowej sień, od pld.-zach. łazienka, izba, izba; od pñ. -wsch. obszerny pokój. W trakcie pñ. -zach. na osi wejściowej kuchnia, po bokach umieszczone są dwa pokoje i pomieszczenie gospodarcze z wejściem na strych i wyjściem w tylnej elewacji.

Bryła: wolnostojący, jednokondygnacyjny, częściowo podpiwniczony, nakryty dachem dwuspadowym z dwoma kominami w kalenicy. Od strony pñ. -wsch. usytuowany ganek nakryty daszkiem dwuspadowym, nad wejściem w elewacji tylnej daszek pulpituowy. Dwa wejścia do budynku poprzedzają betonowe schody.

Elewacje: frontowa pld. -wsch. – jednokondygnacyjna, sześcioksiowa, niesymetryczna, otynkowana. Końce belek stropowych wysunięte przed lico, tworzą tzw. *akcentowanie konstrukcji*. Na czwartej osi od pñ. otwarty ganek, na fundamencie, wybity deskami w układzie pionowym do wysokości 1 m., wsparty na czterech kolumnach. Ganek przekryty dachem dwuspadowym, ozdobny detal- listwy z ażurowym, wyrzynanym wzorem trójliści. Przy drzwiach wejściowych, wtórny otwór okienny doświetlający/wentylujący łazienkę. Okna ościeżnicowe, dwuskrzydłowe, dubeltowe, sześciokwaterowe, zaopatrzone w dwuskrzydłowe okiennice. Podokienniki w formie profilowanych gzymsów; nadokienniki ozdobnie wycinane z motywem kół i ząbków. Drzwi zewnętrzne: dwuskrzydłowe, klepkowe dekorowane motywem rombu. **Elewacja pñ.-wsch.** – jednokondygnacyjna, trójosiowa, zwieńczona ścianą szczytową. Otynkowana, szczyt szalowany w układzie pionowym i poziomym, w szczycie-prostokątny otwór okienny czterokwaterowy. **Elewacja pñ.-zach.** – jednokondygnacyjna, sześcioksiowa, niesymetryczna, otynkowana. Końce belek stropowych wysunięte przed lico, tworzą tzw. *akcentowanie konstrukcji*. Na pierwszej osi od pld. drzwi wejściowe, jednoskrzydłowe, klepkowe (deski w układzie poziomym). Okna ościeżnicowe, dwuskrzydłowe, dubeltowe, sześciokwaterowe, zaopatrzone w dwuskrzydłowe okiennice. Podokienniki w formie profilowanych gzymsów; nadokienniki ozdobnie wycinane z motywem kół i ząbków. **Elewacja pld.-zach.** – jednokondygnacyjna, oszalowana analogicznie jak pñ.-wsch., jednoosiowa, z oknem ujętym okiennicą **Wnętrze:** w wyposażeniu dwa trzony kuchenne-z okapem i bez okapu, oraz piece kaflowe ściankowe i narożny.

Instalacje: elektryczna, wodno-kanalizacyjna.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 602 m ³	ok. 109 m ²	mieszkalne	mieszkalne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Prace budowlane nie są udokumentowane, wg relacji właścicieli: - w latach 70. tych XX w. przekryto połowę budynku blachą; -budynek był dzierżawiony i remontowany doraźnie przez lokatorów; -w latach 90. tych wykonano łazienkę.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania poszczególnych elementów dobry.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

T. Czerwiński, *Budownictwo ludowe w Polsce*, Warszawa 2006, 2008.

E. Anuszkiewicz, *Parafia Jaminy w latach 1925-1992*, Łomża 1992.

P. Kubicki, *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861-1915*, cz. 1, t. 3, Sandomierz 1933.

J. Krysztopa, *Dzieje parafii Jaminy w diecezji augustowskiej czyli sejneńskiej w latach 1818-1925*, Łomża 1995 (maszynopis)

G. Ryżewski, *Sztabin. Dzieje obszaru gminy Sztabin od czasów najdawniejszych do współczesności*, Białystok- Sztabin 2002.

J. Szewczyk, *Ludowe zdobnictwo podlaskich domów*, Białystok 2008, s.271.

Konkurs na najlepiej zachowany zabytek wiejskiego budownictwa drewnianego w woj. podlaskim 2008, opr. A. Gawel, Białystok 2008, s. 10.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst

mgr Joanna Kotyńska Stotkiewicz, dr Grzegorz Ryżewski,
mgr Iwona Górka *Markus*

plany, rysunki

mgr inż. arch. Dorota Kowalewska *Dorota*

zdjęcia fotograf.

mgr Iwona Górka *Markus*

październik 2010

miejsce przechowywania negatywów WUOZ w Białymstoku

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładki do karty ewidencyjnej

1. Miejscowość

Jaminy

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Plebania, ob. dom mieszkalny

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie

Wkładkę założył: mgr Iwona Górską, październik 2010.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WUOZ Białystok

Wzór ODZ 1985

8.

9.

10.

11.

12.

Spis fotografii:

1. elewacja płd. -wsch.
2. widok plebanii od płd.
3. fragment elewacji płd. -wsch.
4. elewacja płn. -wsch.
5. elewacja płd. -zach.
6. okap nad elewacją płn. -zach.
7. fragment więźby, komin
8. fragment stropu
9. łączona belka stropowa
10. drzwi wewnętrzne
11. zwieńczenie pieca
12. okap trzonu kuchennego